Skalbaggar i en lappländsk skogsmyr.

Av

THURE PALM.

Våren 1955 var i Lappland liksom i andra delar av vårt land onormalt sen. När jag i början av juni i tjänsteärende kom upp till Arvidsjaur, låg mycken snö kvar i skogarna och på många sjöar hade isen ännu ej gått upp. Några varma dagar i slutet av maj påskyndade snösmältningen och vållade på sina håll stora översvämningar. Sedan följde åter en kall period med snöblandat regn och temperaturer omkring 0°, som varade så länge jag var kvar i trakterna eller till månadens mitt.

Under en av mina resor kom jag den 7/6 till en plats (450 m. ö. h.) tre mil väster om kyrkbyn, där vägen var översvämmad och på båda sidor omgiven av en till synes vidsträckt sjö. Här och där uppstickande trädtoppar, halvdränkta ängslador och andra tecken visade dock, att det var fråga om översvämning av en stor myr. Där vägbanken höjde sig över vattnet, flöt massor av »rusk» (rester av fjolårsgräs, löv, mossa, kvistar, bark, brädlappar o. d.), som särskilt drivit samman i ett par skyddade vikar (fig. 1). En del hade också sköljts upp i strängar på vägbanken (fig. 3). När detta material flyktigt granskades, kunde jag blott upptäcka enstaka stelfrusna och därför orörliga insekter.

Emellertid var jag för att anordna vissa försök på jakt efter levande exemplar av nordliga öronviveln (*Otiorrhynchus dubius* Ström) och hade därför anledning sålla driftmaterialet på vägen; det andra var till större delen oåtkomligt. Under ett par timmar höll jag på med detta och hade då fått ihop 3–4 liter mycket fuktigt sållgods, som inneslöts i en tygpåse. Innehållet fick under de närmaste dagarna torka ut något för att kunna siktas genom ett finmaskigt nät. Då påsen därefter öppnades, sågs ett myller av insekter (mest skalbaggar) och spindlar.

I små partier vittjades godset de följande kvällarna, varvid beläggexemplar tillvaratogos eller anteckningar gjordes om a l l a skalbaggar. Jag hade kommit att tänka på, att artsammansättningen kunde vara av ej ringa intresse faunistiskt och ekologiskt. Den kunde nämligen ge besked om vilka, åtminstone vanligare, skalbaggar, som i fullbildat stadium övervintra på en myr av det ifrågavarande slaget. Under vanliga förhållanden, då djuren finnas spridda över h e l a ytan, är det ett oerhört tidskrävande, för att ej säga hopplöst, företag att söka få någon uppfattning om detta. Nu hade vattnet kommit till hjälp och — får man väl

Fig. 1. Under snösmältningen översvämmad myr 450 m. ö. h. i Arvidsjaurs socken (Lappland). I förgrunden stora mängder driftmaterial med insekter, som till en del spolats upp på landsvägen, varifrån bilden togs. 7/6 1955. — Foto: förf.

antaga — till största delen tvingat fram djuren ur myren och därjämte fört mängder av dem tillsammans i driftmaterialet, som hela tiden hade varit så fuktigt och kallt, att de ej haft någon chans att lämna det.

Senare under sommaren besökte jag platsen ånyo, och den 18/8 togs ett kort (fig. 2) från exakt samma punkt på vägen som i fig. 1. Lokalen hade då helt ändrat utseende. Myren var av en vanlig typ, vilket emellertid snarare torde öka än minska värdet av den lilla undersökningen. Hundratals liknande myrar finnas i samma trakt. Även om man ej vågar generalisera, tyder det erhållna resultatet på att de lappländska myrarna i skogslandet — tidigare ej eller mycket knapphändigt undersökta — ha en oväntat rik, ehuru normalt svåråtkomlig skalbaggsfauna, som är väl värd ett närmare studium. Detta kunde vara en givande uppgift för någon i övre Norrland bosatt koleopterolog, som passade tillfällen liknande det jag begagnade mig utav.

Sankmarken var i kanterna en tallrismosse, där dvärgbjörk, pors, glasbjörk, videbuskar och ris av olika slag samt tallar (en del av rätt växtlig typ) och enstaka granar växte. Längre ut saknade den träd- och buskvegetation och intogs i stället av starr- och tuvduns-bevuxna ytor eller av flark-artade partier. Totalarealen uppgick till minst 100 hektar. Genom myren flöt ett mindre vatten, en slingrande bäck med lugnt lopp

Fig. 2. En från samma plats på vägen tagen bild av myren den 18/8 1955. Det fotograferade partiet utgör en gränszon mellan myr och fastmark. — Foto: förf.

och starrbevuxna kanter. Trots detta kan man nog utgå ifrån, att de flesta insekterna i driftmaterialet härstammade från myren och dess försumpade skogskanter och att insektsdriften med bäcken från andra områden varit ingen eller högst obetydlig.

Fyndlista över skalbaggar.

Frekvensbeteckningar: a = allmän (> 50 sedda ex.); t = talrik (25–50 ex.); ej s = ej sällsynt (5–24 ex.); s = sällsynt (< 5 ex.).

Blethisa multipunctata L. s.
Notiophilus aquaticus L. ej s.
Loricera pilicornis F. s.
Clivina fossor L. s.
Dyschirius globosus Hbst. a.
Bembidion rupestre L. a. — *B. Doris* Panz. a.
Patrobus assimilis Chaud. s.
Trichocellus cognatus Gyll. ej s.
Pterostichus adstrictus Eschz. s. — *P. nigrita* F. ej s. — *P. diligens* Sturm. s. — *P. minor* Gyll. s.
Agonum 6-punctatum L. s.
Europhilus fuliginosus Panz. ej s.
Hydroporus brevis F. Sahlb. s. — *H. melanarius* Sturm s.
Agabus congener Thunb. a.

Fig. 3. På landsvägen uppspolat driftmaterial, som sållades. 7/6 1955. — Foto: förf.

Ilybius aenescens Thoms. s.
Enochrus affinis Thunb. s.
Laccobius minutus L. s.
Hydrobius fuscipes L. s.
Catops morio F. s.
Agathidium atrum Payk. s.
Neuraphes coronatus J. Sahlb. s.
Pycnoglypta lurida Gyll. s.
Cylletron nivale Thoms. t.
Deliphrum tectum Payk. s.
Olophrum consimile Gyll. a. — *O. rotundicolle* Sahlb. a.
Arpedium quadrum Grav. t. — *A. norvegicum* Munst. t. — *A. brachypterum* Grav. t. — *A. brunnescens* J. Sahlb. a.
Acidota crenata F. a.
Stenus Juno F. a. — *S. proditor* Er. mycket a. — *S. boops* Ljung s. — *S. melanarius* Steph. ej s. — *S. morio* Grav. s. — *S. canaliculatus* Gyll. s. — *S. nitens* Steph. ej s. — *S. confusoides* Renkonen t. — *S. labilis* Er. s. — *S. Gerhardti* Bck. s. — *S. carbonarius* Gyll. ej s. — *S. fuscipes* Grav. ej s. — *S. cautus* Er. t. — *S. scabriculus* J. Sahlb. ej s. — *S. opticus* Grav. ej s. — *S. niveus* Fauv. a. — *S. binotatus* Ljung. s. — *S. pseudopubescens* A. Strand s. — *S. palustris* Er. ej s.
Euaesthetus bipunctatus Ljung. a.
Lathrobium terminatum Grav. a.
Xantholinus angustatus Steph. s.
Othius melanocephalus Grav. s.
Cryptobium fracticorne Payk. ej s.
Philonthus nigriventris Thoms. s. — *Ph. micans* Grav. ej s. — *Ph. nigrita* Grav. t. — *Ph.* (*Gabrius*) *trossulus* Nordm. a. — *Ph.* (*Gabrius*) *appendiculatus* Sharp t.

Fig. 4. Lägre liggande delar av vägen hade helt översvämmats.
7/6 1955. — Foto: förf.

Quedius boopoides Munst. t.

Mycetoporus splendidus Grav. a. — *M. longicornis* Mäkl. t. — *M. brunneus* Marsh. t. — *M. Maerkeli* Kr. s. — *M. Maeklini* Bernh. s.

Tachyporus chrysomelinus L. ej s. — *T. pulchellus* Mannh. a. — *T. obscurellus* Zett. s.

Hypocyptus laeviusculus Mannh. s.

Gymnusa brevicollis Payk. ej s.

Myllaena dubia Grav. ej s. — *M. intermedia* Er. s.

Amischa ? *analis* Grav. ♀♀ a. — *A. cavifrons* Sharp ♂♂ + ? ♀♀ t. — Såsom Victor Hansen (1954, s. 123) framhåller är det vanskligt, ofta omöjligt, att skilja ♀♀ av *analis* och *cavifrons*. Den dominerande formen (minst 90%) på denna lokal var en ♀, som jag antagit till största delen vara *analis*, vars ♂ är okänd.

Schistoglossa viduata Er. ej s. — *S. curtipennis* Sharp a.

Sipalia circellaris Grav. a.

Atheta ripicola H. K. Hanss. s.[1] — *A. polaris* Bernh. s. — *A. arctica* Thoms. mycket a. — *A. hercynica* Renk. ej s. — *A. fallaciosa* Sharp s. — *A. Britteni* Joy ej s. — *A. magniceps* J. Sahlb. s. — *A. basiscornis* Muls. Rey ej s. — *A. myrmecobia* Kr. s. — *A. crassicornis* F. s. — *A. microptera* Thoms. t. — *A. graminicola* Grav. a. — *A. fungi* Grav. a.

Astilbus canaliculatus F. ej s.

Zyras humeralis Grav. s.

Calodera nigrita Mannh. s. — *C. lapponica* J. Sahlb. t. — *C. aethiops* Grav. ej s.

[1] Athetorna ha kontrollerats och i några fall bestämts av dr O. Sjöberg, för vilket jag hjärtligt tackar.

Oxypoda elongatula Aubé ej s. — *O. procerula* Mannh. t. — *O. funebris* Kr. s. — *O. Skalitzkyi* Bernh. s. — *O. annularis* Mannh. ej s.
Bythinus validus Aubé ej s. — *B. bulbifer* Reichb. ej s.
Pselaphus dresdensis Hbst. ej s.
Cantharid-larver, minst 2 arter, som ej kunnat säkert bestämmas.
Corymbites costalis Payk. s.
Cytilus auricomus Duft. s.
Epuraea opalizans J. Sahlb. ej s.
Cryptophagus scanicus L. ej s. — *C. setulosus* Sturm. s.
Atomaria Zetterstedti Zett. a.
Phalacrus substriatus Gyll. s.
Corticaria pubescens Gyll. s. — *C. impressa* Ol. ej s.
Scymnus fennicus J. Sahlb. s.
Anisosticta strigata Thunb. ej s.
Anthicus ater Panz. s.
Plateumaris discolor Panz. s. — *P. sericea* L. s.
Phyllodecta vitellinae L. s.
Aphthona Erichsoni Zett. a.
Haltica oleracea L. s. — *H. chamaenerii* Lindb. s.
Crepidodera femorata Gyll. ej s.
Otiorrhynchus dubius Ström s. (döda ex.).
Hylobius pinastri Gyll. s.
Dorytomus salicinus Gyll. ej s.
Elleschus bipunctatus L. s.
Coeliodes rubicundus Hbst. s.
Rhynchaenus flagellum I. B. Erics. t.

Sammanlagt insamlades 135 arter skalbaggar, som på ett eller annat sätt kunna sägas vara beroende av myren som biotop. I driftmaterialet förekom dessutom — mest i enstaka exemplar — ett stort antal trädskalbaggar, såsom *Olisthaerus megacephalus* Zett., *Phyllodrepa linearis* Zett., *Leptusa pulchella* Mannh., *Atheta arcana* Er. och *aequata* Er., *Phloeodroma concolor* Kr., *Phloeopora testacea* Mannh., *Platysoma angustatum* Hoffm., *Epuraea*-arter, *Rhizophagus*-arter, *Laemophloeus muticus* F., *Cryptophagus corticinus* Thoms., *Corticaria*-arter, *Pogonochaerus fasciculatus* De G., *Eremotes ater* L. och *nitidipennis* Thoms., scolytider m. fl. Detta visar, att vattnet tvingat fram insekter även ur trädstammarna.

Som man kunde vänta äro staphyliniderna i en biotop av detta slag mycket artrikare än någon annan skalbaggsfamilj. Släktet *Stenus* var representerat av 19 och *Atheta* (exkl. trädarterna) av 13 arter. Lokalens utan jämförelse individrikaste arter voro *Stenus proditor* och *Atheta arctica*, men även andra, i vanliga fall rätt sparsamt sedda arter (*Stenus confusoides*, *Schistoglossa curtipennis* m. fl.) uppträdde talrikt. Till staphylinidernas numerära överlägsenhet bidrar väl också, att de flesta kortvingar övervintra i imaginalt stadium.

Det intressantaste fyndet är *Calodera lapponica* J. Sahlb., en lätt igenkännlig art, som insamlades i ej mindre än 26 ex. Arten har beskrivits från norra Finland, där den uppges vara mycket sällsynt, och har ej tidigare varit publicerad som svensk. Enligt muntligt meddelande från mina vänner Nils Höglund och Oscar Sjöberg har den av dem likväl nyligen

tagits i drifträner vid älvar i Torne Lappmark. Måhända hör *Calodera lapponica* hemma i nordliga skogsmyrar, varigenom dess hittills förmodade stora sällsynthet möjligen blott är skenbar.

Många av de redovisade arterna äro »nya» för Pite Lappmark och åtskilliga även för Lappland i dess helhet.

Citerad litteratur.

Hansen, V. 1954: Biller XVII. Rovbiller III. Danm. Fauna. — Köpenhamn.

Auszug.

Die Käferfauna eines lappländischen Waldmoores.

Der Verf. untersuchte die Käferfauna in einem vom Frühlingshochwasser überschwemmten Waldmoor (450 m ü. d. M.)in der Gemeinde Arvidsjaur in Lappland am 7.6.1955. Die Fundliste nimmt (exkl. Baumkäfer, die auch durch viele Arten vertreten waren) 135 Arten auf, unter diesen mehrere seltene, wie z.B. *Calodera lapponica* J. Sahlb.